

4.2. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

4.2.1. Algemeen

Op basis van een goede en betrouwbare risicocontrol kan tot een juiste analyse, beoordeling en beheersing van de risico's worden gekomen. Daarbij is het van belang dat het optreden van risico's op de uitvoering van het bestaande beleid en de bestaande voorzieningen geen invloed heeft. De risico's moeten onlosmakelijk deel uitmaken van de beleidsprocessen. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt hierop nader ingegaan.

De 'Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing' geeft aan hoe robuust de begroting is. Dit is van belang wanneer er zich een financiële tegenvaller voordoet. Met voldoende weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen. Deze paragraaf bevat ten minste:

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- b. een inventarisatie van de risico's;
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Op 21 mei 2019 heeft uw raad de 'Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2019' vastgesteld. In de nota is het begrip weerstandsratio – de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de totale omvang van de gewogen risico's – geïntroduceerd. Uw raad heeft besloten de weerstandsratio voortaan te presenteren in de jaarlijkse programmabegroting en de jaarstukken van de gemeente Steenwijkerland.

4.2.2. Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover wij beschikken om onverwachte tegenvallers op te vangen als deze zich voordoen.

De totale weerstandscapaciteit van de gemeente Steenwijkerland aan zowel de vermogenskant als de exploitatiekant bestaat uit:

1. Algemene reserve – vaste buffer
2. Onroerendezaakbelasting (OZB)

Algemene reserve

In de nota 'Reserves en voorzieningen 2023' is aangegeven dat de Algemene reserve vaste buffer uitsluitend kan worden ingezet voor uitzonderlijke situaties (soort ijzeren voorraad voor het opvangen van calamiteiten). In 2020 is dat voor het eerst gebeurd door onder andere een Vitaliteitsfonds van € 500.000 in het leven te roepen. Daarmee kon ondersteuning worden geboden aan maatschappelijke organisaties die door de coronacrisis in de problemen zijn gekomen.

Onroerende-zaakbelasting (OZB)

De onbenutte belastingcapaciteit wordt gerelateerd aan de norm die het rijk hanteert voor toelating tot artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet (FVW). Indien het normtarief van het rijk hoger is dan het door de gemeente Steenwijkerland gehanteerde gemiddelde tarief is er sprake van onbenutte belastingcapaciteit. Het rijk heeft het normtarief in de meicirculaire 2024 voor toelating tot artikel 12 van de FVW voor 2025 vastgesteld op 0,16%. Voor de gemeente Steenwijkerland resulteert dat in een maximale opbrengst volgens artikel 12 van de FVW van € 13 miljoen in 2025.

Voor 2025 bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit € 4,7 miljoen. Dit bedrag is als volgt gespecificeerd:

bedragen x € 1.000

Onbenutte belastingcapaciteit	Begroting 2024	Begroting 2025
WOZ waarden		
WOZ waarde woningen	6.272.500	6.638.535
WOZ waarde niet-woningen eigenaar	923.000	946.113
WOZ waarde niet-woningen gebruiker	830.500	824.881
Totaal WOZ waarden	8.026.000	8.409.529
Percentage art. 12 Financiële Verhoudingswet	0,1614%	0,1595%
Maximale opbrengst volgens art. 12 Fw	12.954	13.413
Totale opbrengst	8.505	8.736
Onbenutte belastingcapaciteit	4.449	4.677

De totale weerstandscapaciteit per inwoner bedraagt:

bedragen x € 1.000

Weerstandscapaciteit	Begroting 2024	Begroting 2025
Weerstandscapaciteit vermogen		
Algemene reserve vaste buffer	10.269	10.794
Storting cf begroting	1.155	1.059
Jaarrekening 2023	- 580	
Uitname ten behoeve van Vitaliteitsfonds	- 50	
Weerstandscapaciteit exploitatie		
Onbenutte belastingcapaciteit	4.449	4.677
Totaal weerstandscapaciteit	15.243	16.530
Aantal inwoners steenwijkerland	45.370	45.478
Weerstandscapaciteit per inwoner	336	363

In hoofdstuk 3.8.1 is de berekening van de benodigde storting in de Algemene reserve vaste buffer toegelicht.

4.2.3. Inventarisatie risico's

In dit hoofdstuk worden de risico's vermeld die tot het moment van het aanbieden van de programmabegroting bekend zijn. In dit verband wordt onder risico verstaan *alle voorzienbare risico's, waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die niet van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie.*

In deze paragraaf presenteren we alleen de risico's die zich in het begrotingsjaar 2025 kunnen voordoen en waarvoor geen beheersmaatregelen zijn getroffen.

De risicokans is uitgedrukt in klassen. Aan deze klassen is een rekenpercentage per risico gekoppeld. Vervolgens is een indeling gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen.

Rekenpercentage	Laag 10-25%	Ruim 25-50%	Hoog 50-75%
Rekenpercentage per risico	20%	40%	60%

bedragen x € 1.000

Risicoprofiel	Laag 10-25%	Ruim 25-50%	Hoog 50-75%
Omvang risico: < € 200.000			
Wet open overheid (Woo)		100	
Toenemende onkruiddruk door warmer en natter weer	200		
Planschade bestemmingsplannen	25		
Dividenduitkering nutsbedrijven (Enexis en Rendo)		PM	
Rioolheffing (lopende bezwaarprocedures)	PM		
Totaal omvang risico: < € 200.000	225	100	-
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000			
Toename van het aantal inwoners met hulpvraag	250		
Verhoogde taakstelling huisvesting statushouders		400	
Rentestijging	400		
Nieuwe meerjarenovereenkomst met de NWG			PM
Essentaksterfte		400	
Budgetoverschrijding Europese aanbesteding SMP		PM	
Onderhoud wegen		500	
Ontsluitingsweg Gieterse polder			PM
Tegenvallende inkomsten Nedvang	500		
Fiscale procesbeheersing	PM		
Totaal omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	1.150	1.300	-
Omvang risico: > € 500.000			
BTW compensatiefonds (BCF)		530	
Participatiewet (uitkeringen en rijksbijdrage)		1.720	
Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028		400	
Uitgavenoverschrijding verplaatsing scouting		700	
Bouwkostenstijgingen/tegenvallende aanbestedingen			PM
Lopende rechterlijke procedure Vermakelijkhedenretributie (VMR)	1.830		
Nieuwe CAO gemeentepersoneel			600
Ontwikkeling algemene uitkering uit het gemeentefonds		PM	
Informatieveiligheid	PM		
Grondexploitatie			1.300
Inflatie			PM
Totaal omvang risico: > € 500.000	1.830	3.350	1.900
Totaal omvang risico	3.205	4.750	1.900

Toelichting

Voor een adequate risicobeheersing gaat het niet alleen om het treffen van financiële buffers om te zorgen voor voldoende weerstandscapaciteit. Het is ook zaak om niet-financiële maatregelen te treffen om de kans van optreden van geïdentificeerde risico's te beperken.

Wij hebben hieraan invulling gegeven door in de onderstaande overzichten naast een omschrijving van het risico ook aandacht te besteden aan de impact van het risico en de te treffen beheersmaatregelen.

CATEGORIE: OMVANG RISICO: < € 200.000

Risico: Wet Open overheid (Woo)	
Omschrijving risico	De Wet Open overheid (Woo) regelt welke informatie de gemeente op eigen initiatief (actief) of op verzoek (passief) naar buiten moet brengen. In de wet staat welke categorieën actief openbaar moeten worden gemaakt; de minister bepaalt per categorie vanaf wanneer deze verplichting geldt. Met ingang van november 2024 moeten in ieder geval de gemeentelijke regelingen en de gegevens over de organisatie, werkwijzen en bereikbaarheid gepubliceerd worden. Vanaf 2025 volgen – onder meer – raads- en collegestukken, advies- en onderzoeksrapporten, jaarplannen en -verslagen, klachten en beschikkingen. De actieve openbaarmaking vraagt een forse juridische, technische en organisatorische inspanning. Werkprocessen en systemen moeten worden aangepast en medewerkers moeten weten wat van hen wordt verwacht. De (verdere) invoering zal daarom worden begeleid door een breed samengestelde projectgroep.
Impact	Het aantal Woo-verzoeken is de afgelopen twee jaren verdubbeld (!) en ook de omvang ervan is sterk toegenomen. Er zijn geen aanwijzingen dat deze ontwikkeling op korte termijn wijzigt. De forse stijging leidt tot een grote werkdruk en kan binnen de huidige formatie niet worden opgevangen. Voor de uitvoering van de Woo ontvangt de gemeente weliswaar geld van het rijk, maar deze (tijdelijke) bijdrage is vooral bedoeld – en nodig – om de kosten voor de actieve openbaarmaking en de (nieuwe) functie van Woo-contactpersoon te dekken. Als we Woo-verzoeken zorgvuldig willen (blijven) behandelen zijn extra middelen nodig. Het risico wordt ingeschat als ruim.
(Beheers)maatregelen	Via de P&C cyclus zal hierover indien nodig over worden gerapporteerd.

Risico: Toenemende onkruiddruk door warmer en natter weer	
Omschrijving risico	Door toenemende onkruiddruk als gevolg van warmer en natter weer is een grotere inspanning in het onderhoud nodig om aan de basis onderhoudskwaliteit voor de openbare ruimte te kunnen voldoen.
Impact	Door de verandering van het klimaat is het gemiddeld het hele jaar door warmer. De hoeveelheid neerslag wisselt daarbij ieder jaar. Natte jaren wisselen af met extreem droge jaren. In natte jaren neemt de onkruiddruk, door de warme natte omstandigheden, toe. Dit vraagt om een grotere inspanning in het onderhoud om aan de basis onderhoudskwaliteit te blijven voldoen. Door te veel onkruid in goten en verharding verslechtert de waterafvoer. Plantsoenen bezwijken onder de onkruiddruk of beschadigen door te zware ingrepen in het onderhoud. Het tegenovergestelde gebeurt ook, extreme droogte zorgt ervoor dat plantsoenen verdrogen, niet alle beplanting is bestand tegen lange periode van droogte. Ook jonge aanplant is niet bestand tegen een lange periode van droogte, waardoor de kans op uitval groot is. Daardoor moeten delen jonge beplanting opnieuw worden aangeplant en is er eerder groot onderhoud (vervangen, nieuwe aanplant) nodig.

(Beheers)maatregelen	Monitoren onderhoudsinspanning en onderhoudsbeeld, kwaliteit plantsoenen monitoren, monitoren onkruiddruk op verharding. Toepassen van bomen, planten en struiken die (beter) bestand zijn tegen extreme weersomstandigheden.
-----------------------------	---

Risico: Planschade bestemmingsplannen	
Omschrijving risico	Bij de Programmabegroting 2021-2024 is het budget voor mogelijke planschade bij bestemmingsplannen (€ 25.000 structureel) vervallen. Planschade wordt ook wel tegemoetkoming in schade genoemd als gevolg van een planologische maatregel. Voorbeelden: het realiseren van een nieuwe woonwijk of het wijzigen van de functie van een bestaand pand. Onder bepaalde voorwaarden kan een verzoek worden ingediend bij de gemeente (er geldt een wettelijk recht op planschadevergoeding). Doordat het budget is komen te vervallen, is sprake van een financieel risico.
Impact	Financieel: De € 25.000 die jaarlijks beschikbaar was om het risico af te dekken, is met ingang van de Programmabegroting 2021-2024 niet langer beschikbaar. Dit bedrag is daarom opgenomen in deze risicoparagraaf.
(Beheers)maatregelen	Indien mogelijk leggen we het risico van planschade neer bij degene die verantwoordelijk is voor de planologische wijziging.

Risico: Dividenduitkering nutsbedrijven (Enexis en Rendo)	
Omschrijving risico	Lagere of geen dividenduitkering van nutsbedrijven als gevolg van de verlaging van de WACC (vermogenskostenvoet) naar 3,15% (na belasting) voor energiebedrijven. Deze bedrijven moeten de komende jaren wel veel investeren in verband met de energietransitie en de gevolgen van de klimaatverandering. Doordat deze bedrijven hierdoor een lager bedrijfsresultaat behalen, is er nagenoeg geen ruimte meer voor het doen van dividenduitkering aan de aandeelhouders.
Impact	Lagere dividendopbrengst van met name N.V. Rendo Holding en Enexis Holding N.V.
(Beheers)maatregelen	Via de P&C cyclus worden de gevolgen van de lagere dividendopbrengst gevolgd.

Risico: Rioolheffing (lopende bezwaarprocedures)	
Omschrijving risico	De afgelopen jaren bent u meermaals geïnformeerd over procedures tegen de rioolheffing. De Hoge Raad heeft de beroepen op alle punten ongegrond verklaard. De verordeningen en de opgelegde aanslagen rioolheffing zijn in stand gebleven. Daarmee is dit niet langer een risico voor onze financiële positie. Er lopen nog wel procedures die inhoudelijk gelijk zijn aan de in voorgaande jaren gevoerde procedures, maar het financiële risico is naar verwachting beperkt.
Impact	Het eventuele risico inzake wordt ingeschat in de categorie laag.
(Beheers)maatregelen	Een eventuele financiële tegenvaller zal net als bij andere risico's moeten worden gedekt uit algemene middelen (Algemene reserve vaste buffer).

CATEGORIE: OMVANG RISICO: > € 200.000 - < € 500.000

Risico: Toename van het aantal inwoners met hulpvraag	
Omschrijving risico	Door de huidige macro-economische omstandigheden blijft de kans reëel dat op termijn meer inwoners en ondernemers een beroep moeten doen op inkomensondersteuning door de gemeente, dan wel dat ze een beroep gaan doen op de gemeentelijke schuldhelpverlening.
Impact	Verwachting is dat meer inwoners in financiële problemen komen door de stijgende inflatie en daardoor een beroep zullen doen op de gemeentelijke schuldhelpverlening en regelingen en toeslagen. De financiële impact is ingeschat op in totaal € 250.000. Het eventuele overschrijdingsrisico wordt ingeschat op 15% in de categorie laag.
(Beheers)maatregelen	Er wordt fors ingezet op preventie, vroegsignalering en begeleiding/coaching vanuit de basisdienstverlening schuldhelpverlening. Doordat we inwoners en ondernemers eerder in beeld hebben, worden meer problematische schulden in een vroegtijdig stadium voorkomen. Hoe meer problematische schulden voorkomen kunnen worden, hoe minder dure schuldhelptrajecten er ingezet hoeven te worden.

Risico: Verhoogde taakstelling huisvesting statushouders	
Omschrijving risico	Als de taakstelling voor de huisvesting van statushouders in 2025 e.v. verhoogd is, dan brengt dit financiële risico's met zich mee.
Impact	De verantwoordelijkheden voor de groeiende groep statushouders brengen ook implicaties met zich mee die verder reiken dan huisvesten en inburgeren. Voor de inburgeringstrajecten ontvangt de gemeente een Specifieke Uitkering van het Rijk. Een deel van deze groep maakt aanspraak op minimaregelingen, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Jeugdwet. Dat drukt op de budgetten én op de inzet van consultants. Om een exacter beeld te krijgen van de financiële gevolgen, hoort er een gedetailleerde analyse plaats te vinden. Deze analyse geeft dan hopelijk een meer omlijnd beeld om een schatting van het effect op de aanpalende budgetten te maken. Voor nu is de voorlopige inschatting dat ongeveer 25% van de statushouders op één of andere wijze ook in beeld komt bij andere gemeentelijke regelingen. De geschatte taakstelling statushouders voor 2025 is 95. Als 25% in beeld komt dan bedraagt het risico circa € 400.000. Het risico met betrekking tot de Participatiewet is opgenomen bij het risico 'participatiewet (uitkeringen en rijksbijdrage)'
(Beheers)maatregelen	Op het werkelijke financiële effect voor 2025 (en mogelijk verder) komen we terug bij de PPN 2025.

Risico: Rentestijging	
Omschrijving risico	Medio 2023 was de rente gestegen naar bijna 4%. Inmiddels is deze afgenomen naar ongeveer 3% gelijk aan het uitgangspunt zoals in de PPN is vastgelegd. De inflatie is iets aan het afvlakken, maar het is onzeker hoe dit verder zal ontwikkelen. Het

	renterisico is dan ook sterk afgenomen. Wel is in de begroting als saldoverbeterende maatregel € 400.000 lagere rente begroot. In algemene zin zullen de spanningen in de wereld ook van invloed blijven op de ontwikkeling van het rentepercentage. Hier heeft de gemeente geen invloed op.
Impact	Het eventuele overschrijdingsrisico wordt ingeschat op 10%-25%, in de categorie laag. Dit risico is gelijkgesteld aan het niveau van de saldoverbeterende maatregelen, namelijk € 400.000 structureel.
(Beheers)maatregelen	Jaarlijks wordt op basis van de rentegegevens een herberekening gemaakt van de rentecomponent. Via de P&C cyclus worden de financiële gevolgen van de rente gerapporteerd. In de meerjarenbegroting is gerekend met een rentepercentage van 3%.

Risico: Nieuwe meerjarenovereenkomst met de NWG	
Omschrijving risico	De gemeente Steenwijkerland en de NoordWestGroep (NWG) beheren de openbare ruimte van de gemeente al jaren samen. Dit is via een frequentiebestek naar beeldbestek gegaan. Echter, de wereld van beheer is in transitie waarbij steeds meer nadruk komt te liggen op waarden. Hiermee wordt invulling gegeven aan bredere maatschappelijke opgaven. Hier zijn de gemeente en NWG al volop mee bezig en willen dit graag nog nadrukkelijker en vooral concreter in een nieuwe meerjarige samenwerkingsovereenkomst borgen (de huidige meerjarenovereenkomst eindigt in december 2024). Uit de gesprekken tussen gemeenten en NWG blijkt, een behoefte aan nieuwe afspraken over prijsstelling, indexering en tarieven (met speciale aandacht voor inflatie en brandstofkosten). De focus komt te liggen op sociale duurzaamheid, biodiversiteit, elektrificatie, en differentiatie in beeld- en frequentiekwaliteit.
Impact	Een mogelijke uitkomst van de gesprekken, vertaald in een nieuwe meerjarenovereenkomst, is een prijsindexering die niet meer gekoppeld is aan de indexering van de gemeentebegroting. De financiële gevolgen van een nieuwe meerjarenovereenkomst zijn in dit stadium niet bekend.
(Beheers)maatregelen	Als de nieuwe overeenkomst financiële consequenties heeft zal daarover via de P&C cyclus worden gerapporteerd.

Risico: Essentaksterfte	
Omschrijving risico	De essentaksterfte is voor een aantal grotere boomstructuren in de gemeente nog steeds een bedreiging. Door het droge voorjaar van de afgelopen jaren heeft de veroorzakende schimmel minder bomen aangetast. Het is echter niet uit te sluiten dat het aantal aantastingen, met uiteindelijk afsterven tot gevolg, weer gaat toenemen. Grote laanstructuren in de polders en de boomstructuren langs de paden in Giethoorn bestaan uit essen. Het wegvallen van deze boomstructuren zal leiden tot ernstige kwaliteitsverlies, herplant zal altijd nodig zijn om de landschapskarakteristiek en het dorpskarakter te behouden.
Impact	Het wegvallen van de boomstructuur langs de paden in Giethoorn heeft ruimtelijke consequenties, het dorpsbeeld wordt ernstig aangetast. Ook is het verwijderen van

	grote bomen op deze locatie complex door de moeilijke bereikbaarheid. Ook laanstructuren in de polders hebben sterke invloed op de ruimtelijke kwaliteit.
(Beheers)maatregelen	Ieder jaar worden alle essen geïnspecteerd. Aangetaste essen worden gemonitord. De periode vanaf het moment van aantasting tot het sterven van de boom is gemiddeld 5 tot 7 jaar. In deze periode kan worden overgegaan met het vervangen van de aangetaste bomen. Door de bomen gefaseerd te vervangen blijft de kwaliteit van het dorp Giethoorn en het polderlandschap (onder andere Polder Giethoorn en polder IJsselham) behouden. Bij zware aantasting van de bestaande structuren kunnen de kosten voor herstel oplopen tot € 400.000, risicokans: ruim. Het is niet waarschijnlijk dat alle bomen tegelijk worden aangetast, daarmee kan deze opgave gefaseerd over de jaren worden opgepakt.

Risico: Budgetoverschrijding Europese aanbesteding SMP	
Omschrijving risico	De gemeente Steenwijkerland heeft een Europese Aanbesteding opgestart voor het opstellen van een Soortmanagementplan (SMP). Door de grote vraag naar Soortmanagementplannen (SMP) in heel Nederland, is er momenteel bij ecologische bureaus een zeer grote vraag. Veel ecologische bureaus hebben daardoor geen of beperkt capaciteit voor het aannemen van nieuwe opdrachten. Daarbij komt dat binnen de gemeente Steenwijkerland twee bijzondere vleermuissoorten voorkomen, de Meervleermuis en de Laatvlieger. Daardoor neemt de complexiteit van het onderzoek toe.
Impact	Door bovenstaande omstandigheden is het onzeker hoeveel bureaus zich gaan inschrijven en is het onzeker of de prijs die wordt aangeboden, passend is binnen de beschikbare middelen voor het opstellen van een SMP. Het niet opstellen van een SMP heeft gevolgen voor de isolatieopgave, deze kan zonder SMP maar voor een beperkt deel worden uitgevoerd (6%). Zonder SMP moet er ook bij sloop en renovatie voor iedere opgave apart onderzoek worden gedaan. Hierdoor nemen de kosten en de proceduretijd toe.
(Beheers)maatregelen	Geen beheersmaatregelen getroffen. We moeten eerst de uitkomsten van de aanbesteding afwachten. Zodra we meer helderheid hebben over de financiën zullen we u daarover informeren.

Risico: Onderhoud wegen	
Omschrijving risico	Om grip te houden op de kwaliteit van onze wegen worden deze tweejaarlijks geïnspecteerd. De inspectieresultaten dienen als basis voor een (meerjaren) onderhoudsplanning. Dit jaar worden de beleidsplannen voor wegen, fietspaden, openbare verlichting en oeververbindingen geactualiseerd. Daardoor ontstaat een nieuw beeld op de kwaliteit van de wegen. Vanuit de aanlegjaren van onze wegen en de technische levensduur daarvan ontstaat een risico dat wegen aan vervanging toe zijn. Veelal kunnen we met levensduur verlengende maatregelen deze vervanging uitstellen. In de gebieden met zettingsgevoelige grondslag is de kans op sneller verval van de weg groter.
Impact	Het financieel risico wordt ingeschat op € 500.000.

(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring en rapporteren in tussenrapportages.
-----------------------------	--

Risico: Ontsluitingsweg Gieterse polder	
Omschrijving risico	Het onderzoek naar de verschillende tracés voor de ontsluitingsweg Gieterse polder wordt in het najaar 2024 afgerond en met de raad gedeeld. Indien de raad een besluit neemt over een te realiseren ontsluitingsweg dan zal daar budget voor nodig zijn. Hierover zal een investeringsbeslissing genomen moeten worden. Wanneer de raad het besluit neemt om een tracé te realiseren dan kan er gestart worden met onderzoek. Het is de verwachting dat er in het verlengde hiervan een kostenberekening voor realisatie van de ontsluitingsweg opgenomen kan worden in de perspectiefnota 2025.
Impact	Op dit moment valt nog geen inschatting te geven van het benodigd investeringsbedrag en de bijbehorende kapitaallasten.
(Beheers)maatregelen	Geen beheersmaatregelen getroffen. Als de raad besluit om een ontsluitingsweg te realiseren dan is daar budget voor nodig.

Risico: Tegenvallende inkomsten Nedvang	
Omschrijving risico	Gemeenten krijgen inkomsten voor het inzamelen van PMD. Hierover is een overeenkomst gesloten tussen gemeenten en de verpakkingindustrie. Hierover is ieder jaar weer de nodige discussie over de hoogte van de vergoeding en de kwaliteit van de aangeleverde grondstoffen. Omdat de gemeenten dusdanig ontevreden waren, is de overeenkomst met ingang van 1 januari 2025 opgezegd. Wat dit formeel gaat betekenen is op dit moment nog onbekend.
Impact	Het gaat over jaarlijkse inkomsten binnen de begroting van afval van € 500.000. Beide partijen hebben er baat bij om hier gezamenlijk uit te komen, daarom wordt risico ingeschat als laag.
(Beheers)maatregelen	Via de P&C cyclus zal hierover indien nodig over worden gerapporteerd.

Risico: Fiscale procesbeheersing	
Omschrijving risico	De organisatie is zich niet altijd bewust van fiscale risico's en kansen waardoor mogelijk onnodige risico's worden gelopen. Het is daarom van belang om vast te leggen hoe de organisatie met de fiscaliteit omgaat. Het college van de gemeente Steenwijkerland heeft zich gecommitteerd aan horizontaal toezicht (HT) door ondertekening van een nieuw convenant met de Belastingdienst op 2 november 2022. In het convenant zijn kernwaarden als transparantie, begrip en vertrouwen sleutelbegrippen en deze kernwaarden vormen de basis voor een goede fiscale verantwoording. In het convenant zijn de afspraken tussen de gemeente en de Belastingdienst vastgelegd.
Impact	Bij het niet voldoen aan de fiscale verplichtingen kan de Belastingdienst naheffingsaanslagen opleggen eventueel verhoogd met boetes. Bij het niet of niet tijdig voldoen aan de criteria zoals opgesteld door de Belastingdienst vervalt het convenant en zal de gemeente vallen onder een meer retrospectief toezicht met (eveneens de mogelijkheid op) boekonderzoeken en controles.

(Beheers)maatregelen	Het convenant is een instrument om te komen tot een effectieve en efficiënte werkwijze om de rechtszekerheid te vergroten. Het convenant is gesloten voor een periode van 3 jaar en wordt voor het einde van de looptijd geëvalueerd. Jaarlijks worden de werkprocessen rondom fiscaliteit getoetst en waar nodig aangepast om (mogelijke) risico's te reduceren. Ook het vroegtijdig signaleren door personeel, zorgt voor beperken van fouten/risico's. We zijn actief bezig de fiscale kennis breder in de organisatie verankerd te krijgen.
-----------------------------	---

CATEGORIE: OMVANG RISICO: > € 500.000

Risico: BTW-compensatiefonds (BCF)	
Omschrijving risico	Gemeenten declareren BTW terug op grond van het BTW-compensatiefonds (BCF). Voor dit fonds geldt een maximaal te declareren bedrag. Zolang dit zogeheten plafond niet is bereikt, wordt het niet gebruikte gedeelte op begrotingsbasis toegevoegd aan de Algemene uitkering van het Gemeentefonds. In het systeem is opgenomen dat jaarlijks bij de septembercirculaire een voorschot wordt verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de meicirculaire volgend op dat kalenderjaar volgt dan de afrekening. De provinciaal toezichthouder staat toe een meerjarige stelpost op te nemen als inschatting op de jaarlijkse onderschrijding van het plafond, dit tot maximaal de hoogte van de laatst bekende afrekening. Dit bedrag varieert elk jaar en is afhankelijk van de gezamenlijke declaraties van gemeenten. Met ingang van de Programmabegroting 2025 wordt voorgesteld om een bedrag van € 530.000 op te nemen als inschatting van de jaarlijkse onderschrijding (in plaats van het bedrag van € 295.000 dat al structureel was geraamd in de begroting). <i>NB Op basis de huidige informatie - de afrekening 2023 van het BCF - zouden we nog een extra bedrag van € 931.000 kunnen inboeken. De totale verwachte vrijval komt dan uit op een bedrag van € 1.461.000. Deze maatregel is opgenomen in het zogenaamde B-pakket (zie hoofdstuk 3.6) en is dus nog niet financieel verwerkt in de begroting.</i>
Impact	Indien het maximum te declareren bedrag bij BCF wordt bereikt of een overschrijding hiervan in enig jaar, betekent dit dat er een nadeel optreedt binnen de Algemene uitkering van het Gemeentefonds. Dit nadeel kunnen we niet kwantificeren. Het eventuele overschrijdingsrisico wordt ingeschat als 'ruim'.
(Beheers)maatregelen	Elk jaar wordt door het ministerie van BZK het nieuwe maximaal toegestane bedrag berekend. Aan de hand van de nieuwe berekening kan het bedrag in de begroting worden aangepast.

Risico: Participatiewet (uitkeringen en rijksbijdrage)	
Omschrijving risico	De gemeente is volledig financieel verantwoordelijk voor het bijstands-gedeelte van de wet. Van het Rijk wordt hiervoor jaarlijks wel een bijdrage (Buiguitkering) ontvangen.

	Het in de begroting opgenomen te ontvangen budget (€ 14.532.000) betreft een voorlopige inschatting van hetgeen door het Rijk toegekend gaat worden. In oktober van het begrotingsjaar wordt het definitieve budget pas bekend gemaakt. De hoogte van het budget is onder andere afhankelijk van de conjuncturele ontwikkelingen op landelijk niveau en de hoogte van de totaal verstrekte bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies door alle gemeenten. In de begroting 2025 wordt er rekening mee gehouden dat er in dat jaar gemiddeld 660 bijstandsuitkeringen worden verstrekt. De begrote uitgaven bedragen € 10.929.240. Voor de IOAW en IOAZ bedragen de aantallen gemiddeld 30 uitkeringen en een begroot bedrag van € 525.000. Op basis van verwachtingen omtrent taakstelling statushouders en algemene trends moeten we desalniettemin rekening houden met het risico dat er meer uitkeringen moeten worden verstrekt dan we nu in de begroting hebben opgenomen.
Impact	Ingeschat wordt dat de gemeente een ruim risico loopt dat het gemiddeld aantal bijstandsuitkeringen in 2025 12% hoger uitvalt dan waar nu rekening mee wordt gehouden. Dit komt neer op een bedrag van € 330.000 ($660 \text{ uitkeringen} \times 12\% = 80 \text{ uitkeringen} \times \text{een bedrag van € 16.500} = \text{€ 1.320.000}$). De kans op dit scenario schatten we in als 'ruim'. Daarnaast wordt een ruim risico ingeschat dat het te ontvangen Buigbudget lager uitvalt dan het bedrag opgenomen in de begroting. Uitgegaan kan worden van een bedrag van € 400.000. Het totale risico in 2025 komt daarmee uit op een bedrag van € 1.720.000. Bij een forse overschrijding van het budget kan overigens (onder voorwaarden) een beroep worden gedaan op de ingebouwde Vangnetregeling bij het rijk.
(Beheers)maatregelen	Periodieke monitoring via de P&C cyclus.

Risico: Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028	
Omschrijving risico	De Hervormingsagenda Jeugd bevat een omvangrijk pakket afspraken met als doel de jeugdzorg te verbeteren en financieel gezond te maken. Gemeenten moeten de besparing uit de Hervormingsagenda voor ongeveer 1 miljard (landelijk) volledig verwerken in hun begrotingen. Het geeft voor de periode 2023-2028 de koers aan cliëntenorganisaties, professionals, jeugdzorgaanbieders, gemeenten en het Rijk gezamenlijk op willen gaan: zorgen dat kind en gezin wanneer dit nodig is zo snel als mogelijk passende zorg en ondersteuning ontvangen. De doelstellingen en bijbehorende veranderingen vinden plaats van lokaal tot regionaal en landelijk niveau en is daarmee een bijzonder grote opgave. Een externe deskundigheidscommissie brengt zwaarwegend advies uit aan het Rijk en de VNG ten aanzien van de uitvoering van de maatregelen en de gepleegde inspanningen, vooral in relatie tot de uitgavenontwikkeling. De commissie zal in januari 2025 en januari 2028 een advies uitbrengen.

	Als de beoogde besparingen niet in zijn geheel en/of pas later dan gepland gerealiseerd worden, dan kan de commissie zwaarwegend adviseren over: - Voorstellen voor bijsturing of andere maatregelen om het financieel kader (alsnog) te realiseren. - Wie verantwoordelijk is voor het dekken van eventueel ontstane tekorten, conform artikel 108 van de Gemeentewet.
Impact	Het rijk en gemeenten zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van de maatregelen volgens de afspraken in de Hervormingsagenda. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een doelmatige en doeltreffende uitvoering van de Jeugdwet, inclusief de financiële verantwoordelijkheid voor bovenwettelijke initiatieven. Onvoorziene omstandigheden en autonome groei vallen onder verantwoordelijkheid van het rijk. De Hervormingsagenda Jeugd brengt ingrijpende veranderingen met zich mee, zoals mogelijke beperking van de reikwijdte van de Jeugdwet, waardoor alleen bij ernstige zorgbehoeften jeugdhulp behoeft te worden geboden. Hulpverlening wordt meer gericht op de oorzaken van zorgbehoeften, zoals ouderproblematiek of bestaanszekerheid (inkomen en wonen). De verantwoordelijkheid voor specialistische zorg verschuift naar regionale niveaus, zoals jeugdhulpregio RSJ IJsselland. Investerings zijn er om de kwaliteit en effectiviteit van hulpverlening te verbeteren. Voor de gemeente Steenwijkerland is dit een bedrag van 400.000.
(Beheers)maatregelen	- Volgen van advies deskundigheidscommissie over de Hervormingsagenda, inclusief financiële afspraken en het meerjarig financieel kader jeugd. - Actie ondernemen conform het advies van de VNG om de doelen van de Hervormingsagenda te bereiken, te weten formatie van stevige lokale teams, verplichte regiovorming voor specialistische jeugdhulp, afbouw residentieel verblijf.

Risico: Uitgavenoverschrijding verplaatsing scouting	
Omschrijving risico	De locatie Onderduikersweg voor de huisvesting van scouting is door gestegen bouwkosten en terreininrichting niet meer passend binnen het beschikbare budget. Het verwachte extra benodigde budget (plusminus € 700.000) en de beperkte gebruiksmogelijkheden van het pand hebben aanleiding gegeven om samen met betrokken partijen extra inspanningen te leveren om alternatieven te verkennen die passen bij de wensen van de scouting en binnen het beschikbare budget vallen. De verkenning loopt op dit moment, maar de uitkomst is nog onzeker. Indien de locatie aan de Onderduikersweg als enige reële optie overblijft komt het college met een separaat voorstel naar de raad om het budget te verhogen.
Impact	Naast een mogelijke uitgavenoverschrijding, leidt de verkenning naar alternatieven tot vertraging in de realisatie van een nieuwe locatie voor de scouting ten opzichte van het oorspronkelijk plan.
(Beheers)maatregelen	Verkennen van alternatieven.

Risico: Bouwkostenstijgingen/tegenvallende aanbestedingen	
Omschrijving risico	De bouwkosten zijn de afgelopen jaren fors gestegen, terwijl dit maar voor een klein deel gecompenseerd is in onze budgetten. In het IHP hebben we al rekening gehouden met 20% opslag boven op de VNG norm-bedragen (prijspeil 2022). Bij een aanbesteding blijken de daadwerkelijke bouwkosten. Risico aanwezig dat budget niet volstaat.
Impact	De impact kan fors zijn. Er gaan de komende jaren meerdere grotere projecten spelen, waaronder de unilocatie. Projecten die 40 jaar lang op de begroting drukken.
(Beheers)maatregelen	Per project kijken we naar de beste manier van aanbesteding (bouworganisatievorm) en budget gestuurd ontwerp. Als er te veel tegenvallers zich gelijktijdig gaan aandienen is temporiseren en prioriteren een optie die de raad heeft.

Risico: Lopende rechterlijke procedure Vermakelijkhedenretributie (VMR)	
Omschrijving risico	Op 24 juni 2024 heeft de Rechtbank uitspraak gedaan in de beroepsprocedure, aangespannen door de bootverhuurders in Steenwijkerland, tegen de aanslagen in het van de opgelegde aanslagen in kader van de VMR. Behoudens in vier gevallen is de gemeente Steenwijkerland in het gelijk gesteld en zijn de aanslagen correct opgelegd. Met deze uitspraak heeft de gemeente een aanvang gemaakt met de invordering van de opstaande aanslagen over de jaren 2021, 2022 en 2023. Tegen de uitspraak is hoger beroep aangevraagd. Dit heeft tot risico dat in een volgende rechtszaak de gemeente in ongelijk kan worden gesteld en de gemeente tot terugbetaling over dient te gaan.
Impact	Als we de rechtszaak zouden verliezen dan lopen we de inkomsten over 2021, 2022 en 2023 mis (resp. € 350.000, € 400.000 en € 440.000). Daarnaast zouden we dan ook de inkomsten over 2024 en 2025 mislopen (in totaal begroot voor € 880.000). Dat maakt samen een maximaal risico van € 2.070.000. In de voorziening is al op basis de ouderdom van debiteuren verplicht € 240.000 op zij gezet. Resteert een potentieel risico van € 2.070.000 - € 240.000 = € 1.830.000, met risicokans laag.
(Beheers)maatregelen	De zaak is nu onder de rechter. We wachten de uitspraak af.

Risico: Nieuwe CAO gemeentepersoneel	
Omschrijving risico	De huidige CAO gemeentepersoneel loopt van 1 januari 2024 tot en met 31 maart 2025. Op dit moment is nog geen zicht op wanneer een nieuwe CAO wordt afgesloten/inwerking treedt en wat daarvan de financiële gevolgen voor de gemeente Steenwijkerland.
Impact	Zolang er geen nieuwe CAO is afgesloten, kunnen we geen inschatting geven van de financiële gevolgen voor 2025 en of we voldoende middelen hebben opgenomen in voorliggende begroting. Het risico dat we worden geconfronteerd met een hogere loonstijging dan waarmee we rekening hebben gehouden schatten we in op € 600.000 met een hoge risicokans. Dit risico is afgeleid van de CAO Rijk die inmiddels is afgesproken voor 9,7% gedurende 1,5 jaar.
(Beheers)maatregelen	Voor 2025 wordt in voorliggende begroting uitgegaan van een stijging van de lonen en sociale lasten van 4,4% (op basis van de ramingen van het Centraal Planbureau (CPB))

	van afgelopen voorjaar, zie PPN 2024-2028, p. 67). Dit komt overeen met een bedrag van ruim € 1,6 miljoen.
--	--

Risico: Ontwikkeling algemene uitkering uit het gemeentefonds	
Omschrijving risico	Gemeenten ontvangen het grootste gedeelte van hun inkomsten uit de Algemene uitkering van het Gemeentefonds. Met ingang van het begrotingsjaar 2024 heeft het rijk gekozen voor een andere systematiek. Voorheen was de systematiek van ‘samen de trap op, samen de trap af’ van toepassing. Dat betekende dat de groei van het gemeentefonds was gekoppeld aan de groei van de rijksuitgaven. Inmiddels is de groei van de algemene uitkering van het gemeentefonds afhankelijk van de groei van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Naar verwachting zal dat leiden tot meer stabiliteit. Hoe de groei van het BBP zich de komende jaren zal ontwikkelen in relatie tot de groei van gemeentelijke uitgaven is onzeker.
Impact	De gemeente is voor een groot gedeelte afhankelijk van de inkomsten uit het Gemeentefonds. Mutaties kunnen daarom een fors financieel effect hebben voor gemeenten. Dit valt op voorhand niet te kwantificeren.
(Beheers)maatregelen	De ‘Algemene reserve vaste buffer’ is bedoeld om onverwachte tegenvallers op te vangen (ijzeren voorraad voor het opvangen van calamiteiten). Deze reserve kunnen we inzetten als we een financiële tegenvaller niet binnen de begroting kunnen opvangen.

Risico: Informatieveiligheid	
Omschrijving risico	Digitalisering brengt veel goeds, in termen van onder meer procesefficiëntie en communicatie, duurzaamheid en sociale verbindingen, effectiviteit en ketens en innovatie. Daar tegenover staan echter stevige veiligheidsrisico's. Groeiende afhankelijkheid van systemen heeft een keerzijde dat hapering van systemen grote gevolgen kan hebben, zowel digitaal als in de fysieke leefomgeving. Informatie kan in verkeerde handen terechtkomen, gemanipuleerd worden, onbereikbaar worden of ‘kwijt’ raken met alle gevolgen van dien. Ondanks het feit dat de digitale infrastructuur in Nederland tot een van de besten ter wereld behoort heeft een digitale ontwrichting grote consequenties voor de continuïteit van de dienstverlening en bedrijfsvoering en gaat gepaard met omvangrijke financiële gevolgen.
Impact	Digitalisering brengt veel goeds maar gaat gepaard met toenemende risico's op uitval van de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoeringsprocessen met alle financiële gevolgen van dien.
(Beheers)maatregelen	Verhogen van de gemeentelijke digitale weerbaarheid, zoals invulling geven aan het basisbeveiligingsniveau door implementatie van de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO), het continue aanbrengen van noodzakelijke technische maatregelen en monitoren van (extern en interne) bedreigingen.

Risico: Grondexploitatie	
Omschrijving risico	Het risicoprofiel van het gemeentelijke grondbedrijf (lees: alle actieve grondexploitaties) wordt jaarlijks bepaald op basis van de zogenaamde RISMAN-

	methode. Hierin wordt ingegaan op algemene risico's en projectspecifieke risico's. Van de projectspecifieke risico's wordt vervolgens aangegeven of deze kwantitatief of kwalitatief van aard zijn. De beide soorten risico's worden omgezet in een bedrag voor de hoogte van het risico per project. Uitgangspunt is dat de kans dat alle onderkende risico's zich op exact hetzelfde moment zullen voordoen 75% is. Dit percentage komt overeen met de richtlijnen die worden gehanteerd door de Vereniging van Grondbedrijven (70-80%).
Impact	Het actuele risicoprofiel van het grondbedrijf bedraagt circa € 1,0 miljoen. Te berekenen als volgt: € 1,3 miljoen (projectspecifieke risico's) * 75% (waarschijnlijkheid van gelijktijdig optreden) * 105% (extra bandbreedte). <i>N.B. De berekeningswijze in deze risicoparagraaf wijkt enigszins af van bovenstaande berekening. De hoogste risico-categorie is immers 50-75%.</i>
(Beheers)maatregelen	De beheersmaatregelen zijn afhankelijk van de aard van het projectspecifieke risico. Voor moeilijk verkoopbare (rest-)percelen wordt gekeken naar een andere bestemming of aanbieden tegen een lagere verkoopprijs per m ² .

Risico: Inflatie	
Omschrijving risico	De prijsontwikkeling (inflatie) blijft onzeker. Dit geldt niet alleen voor materialen, maar indirect ook voor loonontwikkeling. Onzeker is wat de gevolgen van de mondiale spanningen op korte en middellange termijn zullen zijn.
Impact	Als de prijzen met 1% stijgen dan leidt dat extra uitgaven van naar schatting € 500.000 (dit is excl. de doorwerking naar de algemene uitkering van het gemeentefonds via de normeringssystematiek).
(Beheers)maatregelen	Jaarlijks volgt de gemeente Steenwijkerland de uitgangpunten zoals gepubliceerd door het CPB. Dit blijft ongewijzigd. <i>NB In voorliggende begroting is voor 2025 gerekend een inflatie van 2,0% (zie paragraaf 3.4).</i>

4.2.4. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's

Op basis van de in het risicoprofiel opgenomen risico's, die gekwantificeerd kunnen worden (exclusief de zogenaamde PM-posten), bedraagt het totale risicobedrag afgerond € 9,6 miljoen. Op basis van de gehanteerde wegingsfactoren bedraagt het risicobedrag afgerond € 3,5 miljoen.

bedragen x € 1.000

Risicoprofiel	Laag 10-25%	Ruim 25-50%	Hoog 50-75%
Omvang risico			
Omvang risico: < € 200.000	225	100	-
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	1.150	1.300	-
Omvang risico: > € 500.000	1.830	3.350	1.900
Totaal omvang risico	3.205	4.750	1.900
Rekenpercentage			
	20%	40%	60%
Omvang risico x rekenpercentage			
Omvang risico: < € 200.000	45	40	-
Omvang risico: > € 200.000 - < € 500.000	230	520	-
Omvang risico: > € 500.000	366	1.340	1.140
Totaal omvang risico x rekenpercentage	641	1.900	1.140

Nadat de weerstandscapaciteit is bepaald en de omvang van de te lopen risico's kunnen beide met elkaar worden geconfronteerd (de zogenaamde weerstandsratio). Daarbij kunnen zich de volgende scenario's voordoen:

1. Uitkomst inventarisatie risico's/weerstandscapaciteit > 1, er is onvoldoende weerstandscapaciteit aanwezig;
2. Uitkomst inventarisatie risico's/weerstandscapaciteit < 1, er zijn overtollige middelen (die alternatief kunnen worden aangewend);
3. Uitkomst inventarisatie risico's/weerstandscapaciteit = 0, risico's en middelen zijn voldoende (wordt meer beschouwd als een theoretische situatie).

Het gewogen risicoprofiel vertaalt zich in 2025 in een score van 4,5 op de weerstandsratio (zie paragraaf 4.2.5.7.).

4.2.5. Diverse kengetallen

4.2.5.1. Inleiding

Een deugdelijke en transparante begroting is in het belang van een goede controle door de raad op de financiële positie van onze gemeente. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de (ontwikkeling) van de financiële positie.

De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven dus inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen moeten in samenhang beoordeeld worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

De financiële positie is geen doel op zich en moet altijd gezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave van de gemeente. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te maken voor de (middel)lange termijn.

We kennen de volgende kengetallen:

1. netto schuldquote & netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;
2. solvabiliteitsratio;

3. grondexploitatie;
4. structurele exploitatieruimte;
5. belastingcapaciteit;
6. weerstandsratio.

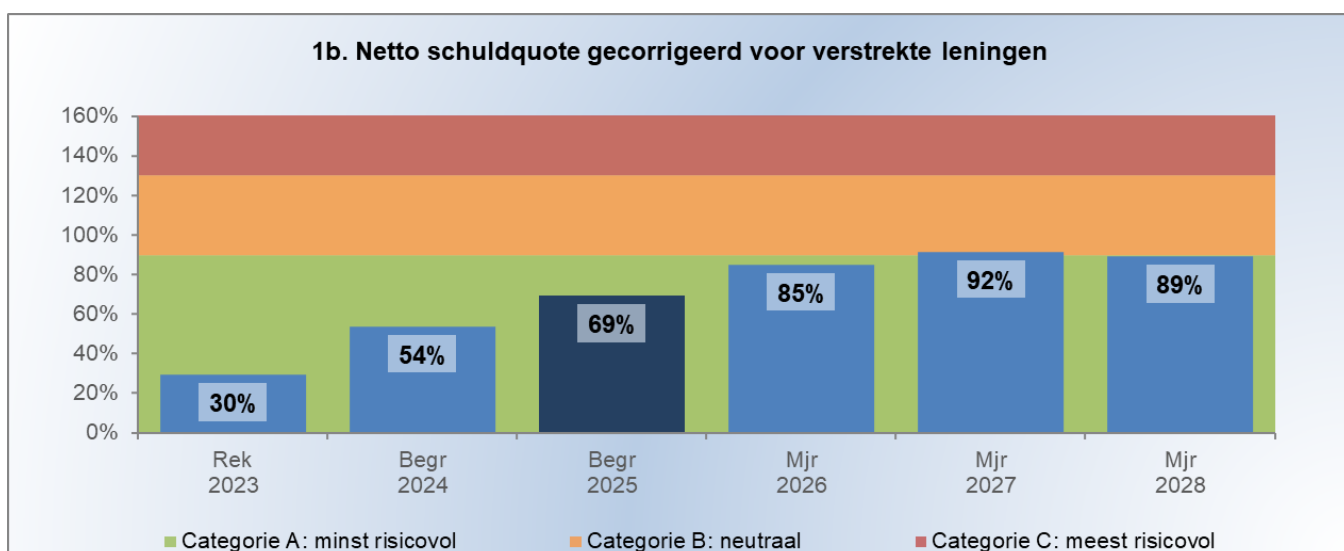
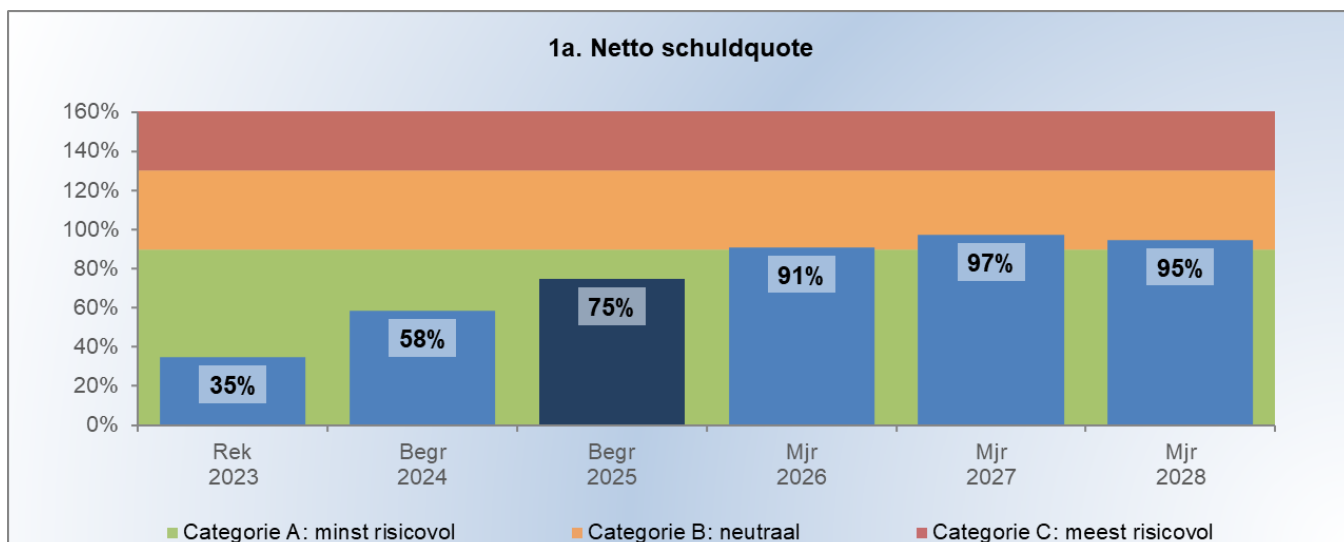
Naast de kengetallen voor het structurele begrotingsevenwicht is een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. Hoe de kengetallen berekend worden, is vastgelegd in een ministeriële regeling. Het gebruik en het vaststellen van de berekeningswijze heeft geen functie als normeringsinstrument voor het financieel toezicht door de provincies. De invoering van deze kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie voor de raadsleden inzichtelijker te maken. Voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente worden de kengetallen in samenhang gezien. Het totaalbeeld geeft inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid.

4.2.5.2. Netto schuldquote & netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de totale baten. Het kengetal geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is, valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten, die vervolgens weer worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Bij de netto schuldquote worden de leningen die we hebben uitstaan buiten beschouwing gelaten en bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen wordt hiermee wel rekening gehouden. Een netto schuldquote tussen 0% en 100% is acceptabel, c.q. wordt als normaal (groen) beschouwd. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog (oranje). Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, bevindt de gemeente zich in de gevarenzone (rood).

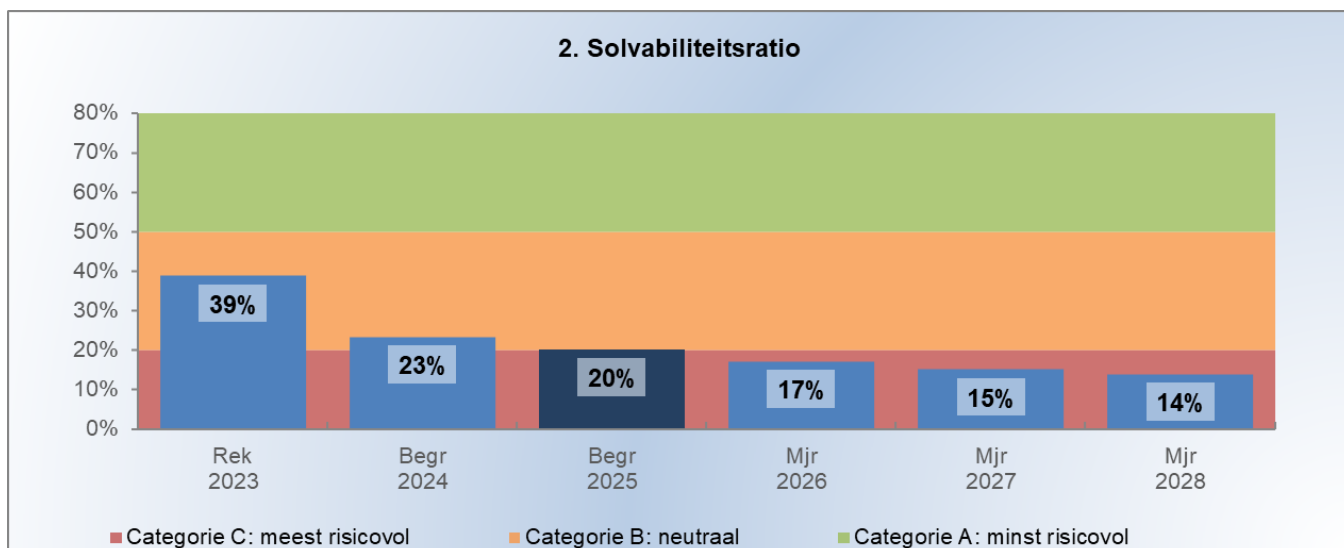
Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie wordt ook gekeken naar de voorraad bouwgronden en de uitgeleende gelden. Gemeenten met veel grond kunnen meer schulden hebben en dus een hogere schuldquote. De gemeente heeft ook leningen voor woningcorporatie Wetland Wonen aangetrokken. Deze leningen worden een op een doorgegeven. Bij de schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden deze leningen geëlimineerd.

In de volgende staafdiagrammen de verwachte ontwikkeling van beide schuldquotes weergegeven.

4.2.5.3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen het eigen vermogen en het balanstotaal. Indien er sprake is van een forse schuld en veel eigen vermogen (het totaal van de algemene reserves en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van als een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van de gemeente. De solvabiliteitsratio drukt immers het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

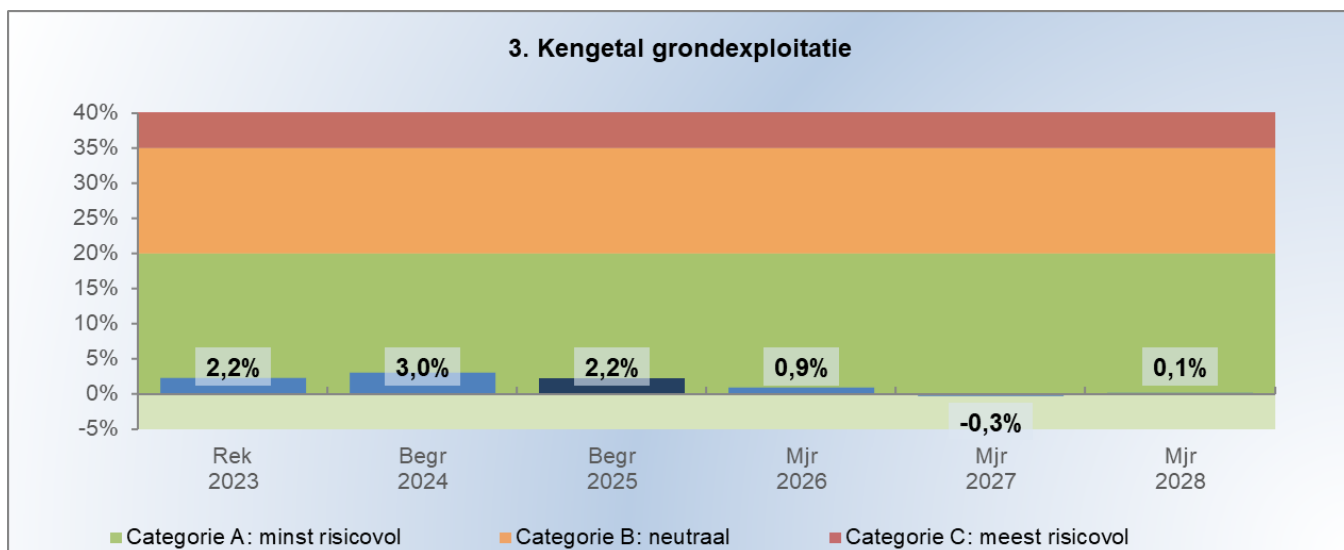
In tegenstelling tot vorig jaar, houden we op dit moment geen rekening met financiële compensatie door het kabinet voor het ‘financieel ravijn’ vanaf 2026. De vooruitzichten daarop zijn ongunstig. Gevolg is dat onze solvabiliteitsratio onder druk staat.

Voor 2025 verwachten we een solvabiliteitsratio van 20%. Dit is gelijk aan de score in de vorige begroting (voor 2024 was de raming 20%). Meerjarig zien we een sterke daling van de score op dit kengetal. De belangrijkste oorzaken zijn het investeringsvolume voor komende jaren en de begrotingstekorten die vanaf 2026 zijn gepresenteerd. Mocht het kabinet toch besluiten om gemeenten te compenseren dan wordt de meerjarenprognose uiteraard gunstiger.

4.2.5.4. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen de waarde van de (bouw-)gronden en het totaal aan (geraamde) baten van de gemeente. Hoe lager het percentage des te geringer het risico. De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente. Als gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de woningen kan immers de schuld worden afgelost. Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt de gemeente relatief een gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet deze worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio. De VNG adviseert een norm van 10%.

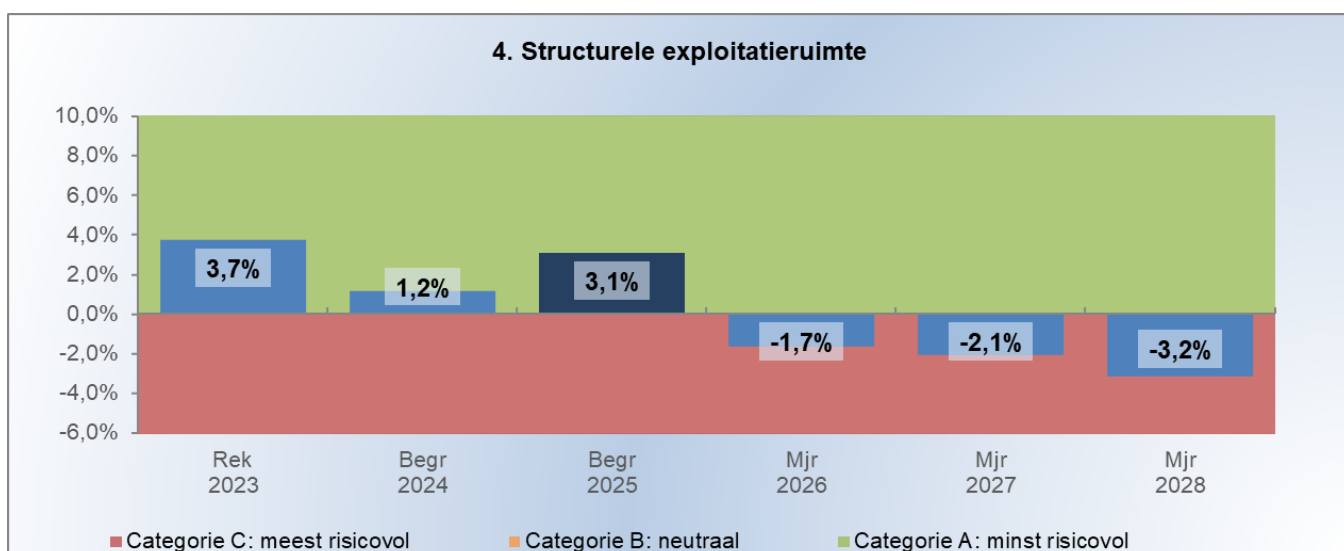
In de afgelopen jaren was een dalende tendens waar te nemen voor wat betreft de ontwikkeling van het kengetal. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van de voorraad bouwgrond. De gemeente Steenwijkerland voert namelijk tot nu toe een faciliterend grondbeleid, tenzij vanwege volkshuisvestings- en economische redenen actief grondbeleid gewenst is. Dat laatste gaat mogelijk veranderen als besluitvorming door uw raad heeft plaatsgevonden over het te voeren grondbeleid (zie paragraaf 4.7). Mocht het beleid worden aangepast, dan zal dat gevolgen hebben voor hieronder gepresenteerde uitkomsten.

4.2.5.5. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele ruimte is. Hierbij wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten. Deze worden vergeleken met de totale baten van de gemeente. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende-zaakbelasting (OZB).

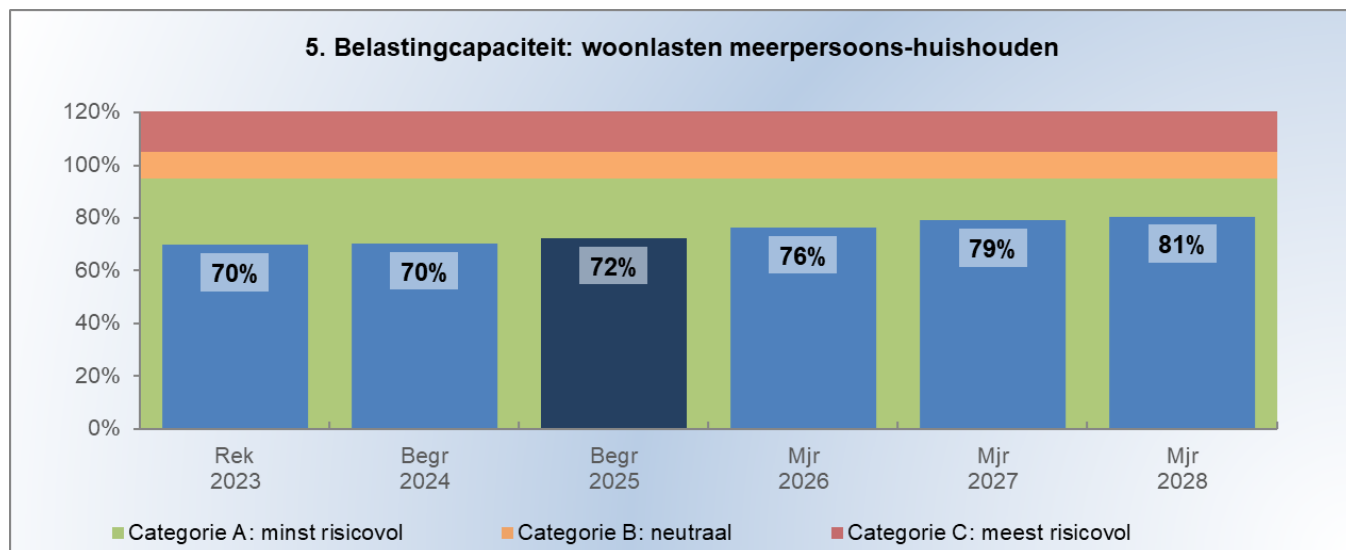
Zoals uit de navolgende grafiek blijkt verwachten wij vanaf 2026 dat de structurele baten onvoldoende zijn om de structurele lasten ter dekken. Dit heeft alles te maken met het 'financieel ravijn' waar alle gemeenten in Nederland mee worden geconfronteerd.

4.2.5.6. Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of waarin er ruimte is voor nieuw beleid. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, riool- en afvalstoffenheffing). Het kengetal vergelijkt de woonlasten in jaar t met de landelijk gemiddelde woonlasten (COELO) in jaar (t-1). Voor 2025 komt dit cijfer uit op 72%. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijke gemiddelde liggen. Een lager percentage laat zien dat de mogelijkheid bestaat om de belastingen in de toekomst te verhogen (potentiële ruimte). Een belastingcapaciteit tussen de 95% en 105% wordt als neutraal beschouwd.

Wij gaan ervan uit dat, ondanks 100% kostendekkendheid van de tarieven, de woonlasten de komende jaren onder het landelijk gemiddelde zullen blijven en we de komende jaren qua belastingcapaciteit 'groen' blijven scoren. Daarmee zijn we dus in staat om financiële tegenvallers op te vangen en/of is er ruimte voor nieuw beleid. Belangrijke kanttekening is dat de extra verhoging van de OZB vanaf 2026, 2027 en 2028 niet zijn verwerkt in de begroting en dus ook niet tot uitdrukking komen in de onderstaande scores.

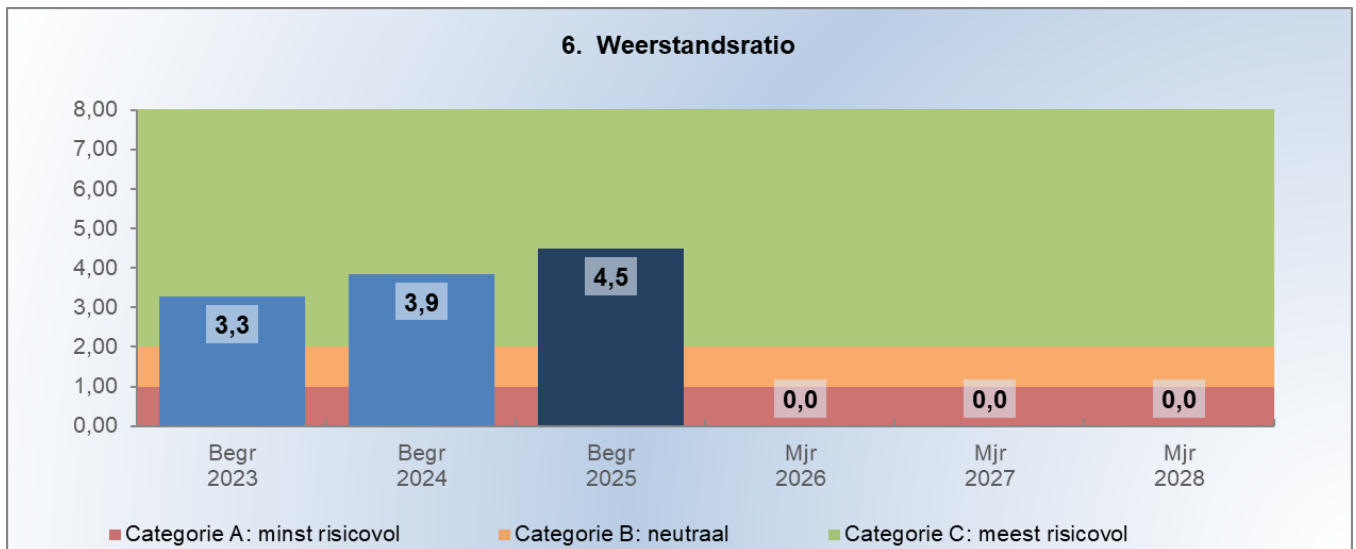

4.2.5.7. Weerstandratio

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. De weerstandratio is een hulpmiddel waarbij de beschikbare weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit (de totale omvang van de risico's x risicopercentages). De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door de Algemene Reserve vaste buffer en onbenutte belastingcapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van de risico's, die de gemeente loopt. Voor de berekening worden omvang en kans van de risico's in een risicomodel ingevoerd. Hieruit volgt een gewogen risicoprofiel voor de gemeente (zie paragraaf 4.2.4).

Bij de vaststelling van de 'Nota Weerstandvermogen en risicomanagement 2019' is afgesproken dat de signaleringswaarde voor de weerstandratio minimaal 1,0 is. Opgemerkt wordt dat deze waarde alleen betrekking

heeft op de risico's die kwantificeerbaar zijn¹⁷. Onderstaand diagram geeft het actueel beeld van de (ontwikkeling van) de weerstandsratio.

Verwachting is dat de weerstandsratio in 2025 ruim boven de 2 zal uitkomen. Dit betekent dat de gemeente, zoals het er nu naar uit ziet in die jaren over voldoende middelen zal beschikken om eventuele tegenvallers op te vangen. De hogere score in 2025 ten opzichte van 2024 wordt veroorzaakt doordat we minder risico lopen bij de grondexploitaties. De belangrijkste verklaring voor de risicodaling is dat meerdere grondexploitaties afgesloten worden. Dit jaar presenteren we € 1,3 miljoen aan projectspecifieke risico's voor de grondexploitaties. Vorig jaar was dat nog € 3,7 miljoen.

Signaleringwaarden

De gezamenlijke provinciale toezichthouders en het Rijk hebben signaleringswaarden opgesteld voor de verplichte kengetallen. Zij hebben gekozen voor een indeling in drie categorieën. Waarbij kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en C het meest risicovol. In onderstaande tabel zijn de signaleringswaarden opgenomen.

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Verplichte kengetallen			
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%
Overige kengetallen			
6. Weerstandsratio	> 2	1 - 2	< 1

¹⁷ De weerstandsratio is vanaf het begrotingsjaar 2020 geïntroduceerd. Voor de jaren 2026 tot en met 2028 zijn geen cijfers beschikbaar, omdat de uitkomsten sterk afhankelijk zijn van de ontwikkeling van het risicoprofiel, de ontwikkeling van de Algemene reserve vaste buffer en de meerjarige ontwikkeling van de onbenutte belastingcapaciteit.

Samenvattend is het beeld van de kengetallen voor de gemeente Steenwijkerland de komende jaren als volgt:

Kengetallen	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028
Verplichte kengetallen						
1a. Netto schuldquote	35%	58%	75%	91%	97%	95%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	30%	54%	69%	85%	92%	89%
2. Solvabiliteitsratio	39%	23%	20%	17%	15%	14%
3. Grondexploitatie	2%	3%	2%	1%	0%	0%
4. Structurele exploitatieruimte	3,7%	1,2%	3,1%	-1,7%	-2,1%	-3,2%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	70%	70%	72%	76%	79%	81%
Overige kengetallen						
6. Weerstandratio	3,3	3,9	4,5			

'Beoordeling'

- De forse begrotingstekorten vanaf 2026 zien we ook terug in bovenstaand overzicht. De structurele exploitatieruimte is voor die jaren negatief (en de percentages lopen op).
- De scores op solvabiliteitsratio staan onder druk door een relatief hoog investeringsvolume en het 'ravijnjaar' vanaf 2026.
- Voor 2025 is de score op de weerstandratio 4,5, ruim boven de 2 en daarmee 'in het groen'.